ANUL XXXVII.—No. 128 | 25 bani exemplarul | C | Marți 12 (25) Martie 1919

Fondator:
LUIGI CAZZAVILLAN

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ STIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ
TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
Redacția și Administrația: București, str. Brezoianu, 11

Directori:
VIRGIL N. DĂRĂSCU și STELIAN POPESCU

Negațiunea civilizației

Vapoarele cari străbat oceanele primesc prin telegrafia fără fir știri în chestiunile la ordinea zilei și le afișează în saloanele de lectură, ca să ia călătorii cunoștință de ele. Hotelurile din vârfurile munților Elveției pun de două ori pe zi telegrame informative la dispoziția excursioniștilor. In 1914, după trei ceasuri dela omorârea prinților moștenitori ai Austro-Ungariei în Serajevo, vestea era comunicată la St. Moritz, la 2.000 metri. Dacă în timp normal mintea omului nu poate găsi liniște când nu știe ce se întâmplă în jurul său, astăzi cînd trăim cele mai tulburi vremuri ale omenirei ignorarea lor devine un chin. De acee presa, care era deja o mare putere, devine și o mare necesitate. Civilizația societăților stă în raport direct cu exigențele indivizilor. Cu cât ești mai sus pe scara desvoltării morale, politice și culturale, cu atât ai nevoi mai multe și cu atâta nevoile capătă un caracter mai înalt. Sălbaticul din Africa se mulțumește cu satisfacerea trebuințelor elementare ale omului primitiv. La ele, cari n'au nimic deosebit de ale animalelor, s'adaogă la omul civilizat necesitățile igienii, confortului, distracției, călătoriei, instrucțiunei. Aceasta din urmă este cu atât mai accentuată, cu cât ne găsim într'un mediu mai înaintat. Și cum lupta pentru existență devine tot mai grea, timpul destinat culturei se reduce tot mai mult. De aci importanța din ce în ce mai mare a presei, care ușor, prompt, permanent și eftin ține pe cititor în curent cu tot ce se întâmplă și cu tot ce se produce în toate ramurile de producțiune, de orice natură. Și tot de aci atențiunea Statului ca organele de publicitate să se poată desvolta, ele fiind reflexul cel mai apropiat al stării sociale.

Aceasta — aiurea. Dar la noi? Vedeți ce se petrece și trageți concluzia. In timpul neutralității se știa că odată războiul pornit, producțiunea hârtiei va suferi. Luatu-s'au măsuri? Nu. Și ne-am pomenit în Moldova cu o mare criză de hârtie și cu cele câteva ziare apărând în formatul care n'ar fi mulțumit nici pe Gutemberg. Dela plecarea nemților din teritoriul ocupat, am arătat mereu ce trebue făcut, pentru ca să nu rămânem fără ziare tocmai atunci când s'așează lumea nouă și când deci tot omul vrea și trebue să știe zi cu zi ce se întâmplă, ce se hotărăște, ce-l așteaptă, la ce e ținut să se pregătească. Auzit-a cineva? Mișcatu-s'a cineva? S'ar crede că cercurile cârmuitoare se preocupă numai de aprovizionarea alimentară, — care merge și ea aproape stând pe loc. Alimentarea minții și a sufletului? Bon pour l'Occident! Și în ziua când ziarele nu vor mai apare, ne vom aduce din nou aminte că negrii din Africa n'au decât nevoile elementare ale omului primitiv.

Mari lupte între polonezi și ruteni

Lembergul ocupat de polonezi

Paris, 10. — Din Varșovia: ziarele publică în ediții speciale următorul comunicat senzațional al Statului major polonez:

Cercul trupelor ucrainiene, care împresoară Lembergul a fost rupt. Forțele poloneze, venind de la vest s'au unit cu apărătorii Lembergului și cu alte detașamente din estul Galiției.

O altă depeșă anunță intrarea în oraș a trupelor, comandate de generalul polonez Rozinanowsky.

Luptele au ținut cu înversunare cinci zile.

Un Comunicat American

Aprovizionarea României și a Germaniei

D-l B. Stamatiadi, delegatul Guvernului Român pe lângă misiunea americană, este autorizat a face următoarele declarațiuni din partea misiunei:

Pentru a împiedica întinderea bolșevismului în Germania, Aliații au decis de comun acord alimentarea zisei țări.

In acest scop au forțat Guvernul German să cedeze Aliaților toată flota și tot tonajul de care dispune, în condițiunile următoare:

1) Aliații se vor putea servi de o parte din flota germană pentru aprovizionarea țărilor aliate, mai ales pentru România; această măsură va ușura foarte mult lipsa de tonaj de care suferă Aliații, lipsă care i-a împiedicat de a trimite tot ce trebue în Romănia.

2) Pe când plata alimentelor trimise de Aliați în România se va efectua în urma unei convențiuni ulterioare, nemții vor plăti alimentele primite de îndată în aur.

3) Americanii vor trimete în prima lună în Germania 70.000 de tone pentru o populație de 70 milioane, pe când pentru Romămânia dela 1 Februarie și până acum au trimes 40.000 tone pentru o populație numai de 16 milioane de locuitori!

Această dovedește că marea grije a Aliaților, și mai ales a Americanilor, este mai înainte de toate alimentarea aliaților lor și tot deodată împiedicarea întinderei bolșevismului în Germania.

Congresul preoților ardeleni și bănățeni

Sibiu, 7 Martie. — Eri s'a deschis aci primul congres al preoților din Ardeal și Banat în marea sală a prefecturei de Sibiu. Au participat pe lângă cei aproape 500 preoți delegați pentru acest congres mare, toți membrii consistoriului și mai mulți preoți din regat și din celelalte provincii românești.

Președinți de onoare au fost aclamați Prea Sfinții Episcopi Miron Cristea dela Caransebeș și I. Pap dela Arad, iar președinte activ părintele protopop Saftu din Brașov.

Au asistat și d-nii dr. Iuliu Manju, prezidentul consiliului dirigent al Ardealului, V. Goldiș, ministrul cultelor, A. Bârseanu, prezidentul Asociațiunei, dr. I. Lupaș, membru al Academiei, etc.

După propunerea părintelui protopop Saftu, președintele congresului s'a întonat de sutele de congresiști „Pe-al nostru steag e scris unire". Apoi s'au constituit comisiunile pentru studierea diferitelor probleme ce vor fi supuse votului acestui congres, și pentru redactarea raporturilor.

Congresul acesta va decide organizarea nouă a preoțimei ortodoxe din Ardeal într'o asociațiune a clerului; va hotărâ o atitudine precisă și hotărâtă în viața publică a României Mari și va aviza la unirea bisericilor românești ortodoxe într'o singură și mare patriarhie națională.

Serbia nu primește pe representântul Italiei

Coltano, 9. — *Pințul Livio Borghese, ducându-se la Belgrad în calitate de ministru plenipotențiar al Italiei, ministrul de externe al Serbei a declarat că nu-i poate primi scrisorile de acreditare pentru că erau adresate regelui Serbiei, în loc să fie adresate regelui Sârbilor, Croaților și Slovacilor.*

In urma acestei declarațiuni pințul Borghese, încredințând gerarea legațiunei consulului Galanti, s'a întors în Italia.

Situația gravă în Ungaria

—Expirarea ultimatului conferinței de pace.—Ungaria va fi ocupată militărește

Aflăm din sorginte oficioasă că situația în Ungaria e din cele mai grave. In urma ultimatului adresat Ungariei de către Conferința de la Paris, pentru evacuarea teritoriilor românești

contele Karoly, prezidentul republicei. imitație, de la Budapesta, a cărui situație era de altminteri destul de sdruncinată și-a dat dimisia.

Locul lui a fost luat îndată de Kun Béla.

Expirînd aseară ultimatul adresat de către aliați Ungariei, se dă ca sigur un refuz din partea noilor potentați ai rămășiței fostei monarhii habsburgice. Pentru această eventualitate, ocuparea Ungariei de către trupele aliate, va fi absolut necesară.

N. R. A.

Un apel pentru... salvarea „Societății de salvare"

— O instituție de imediată utilitate socială e gata să dispară —

Intr'una din serile trecute, doctorul N. Minovici, — spaima cerșetorilor din București — a simțit nevoia de a se spovedi. In acea împrejurare, — care cerea negreșit o atmosferă de discreție desăvârșită, — d-rul Minovici a înțeles să nu facă din destăinuirea sa un fapt public și a chemat la d-sa numai vre-o câțiva ziariști.

Obiectul acestei destăinuiri n'a fost determinat de mustrarea de conștiință pe care i-o producea aducerea aminte a cruzimii sale față de atâția pseudo-invalizi, cavaleri ai carității publice, — ci de un fapt cu caracter mai general, față de care nimeni nu are dreptul să rămână nepăsător: „Societatea de Salvare" e pe cale să dispară, și va dispărea, dacă nu i se va întinde grabnic o mână de ajutor.

*

Să facem un istoric al „Societății de Salvare" este și inutil și nepotrivit. Să vorbim despre rolul acestei societăți — produs modern al umanității, care numai la noi nu voește să ia o formă civilizată, — credem de prisos. Câci toți știm că dacă unui om îi venea rău pe drum și cădea, îl ridica imediat „Salvarea"; dacă unui meseriaș o roată a mașinei îi apuca o mână și i-o rupea, omul era dus întâi la „Salvare", ca și zidarul care cădea de pe o schelă, ca și drumețul înțărțiat care cădea noaptea într'un șanț uitat fără paza felinarului de către oamenii primăriei.

Ca și „poetul neînțeles" care înghițea spirt denaturat. Insă-și „juna înamorată" care înghițea — pe vremuri — chibrituri dizolvate în apă, răzbunând infidelitatea „lui", era temperată, în accesul ei de romantiosităte, de o foarte prozaică spălătură stomacală, energic administrată, de un intern al „Salvării", la orice oră din zi și din noapte.

Iar în ceasurile de groază, când aeroplanele ucideau oameni nevinovați și zeppelinul prăbușea case, în ceasurile de zi sau de noapte când toți căutau un loc în pivniță, treizeci de automobile erau văzute pe cheiul Dâmboviței, — sub presiune,— cu personalul necesar, sub cerul liber, cași treisprezece ambulanțe, cu caii și oamenii gata să alerge acolo unde s'ar fi produs nenorocirea... Mai elocventă decât orice elogiu este menționarea faptului, riguros exact, că în prima zi a bombardării Capitalei de către aeroplanele dușmane, în Septembrie 1916, „Salvarea" a transportat peste o mie de victime cari zăceau întinse pe multe străzi ale Bucureștilor, după cum tot „Salvarea" a alergat, cu toate automobilele și ambulanțele ei cu cai, la pulberăria Dudești, unde o explozie violentă omorâse și rănise — după cum se știe—atâți oameni...

Străinii cari trăiau la noi sau cari erau numai în trecere pe aci, spuneau despre „Societatea de Salvare" că e o instituțiune ca care ne putem mândri. Și adevărul este că, în vreme ce la spitale mai nici odată nu e loc, la „Salvare" era totdeauna un intern care spăla și trebuincioase vieți.

Azi, „Societatea de Salvare" este la o grea răspântie. Intemeetorul și directorul ei își dă seama că s'ar putea ca mâine această societate să nu mai existe, — și nu din vina lui.

Pricinile, — deși numeroase — se pot rezuma într'una singură: La înapoierea din Moldova, n'a mai găsit nimic din ceeace lăsase — afară de imobil — iar veniturile așa de frumoase de eri, în loc să fie azi mai mari ca să dea putința unei refaceri, sunt — să se citească bine — de șease mii lei anual.

Vasăzică, nu sunt bani. Există imobilul, există automobilele, — cari au venit din refugiu „satisfăcător reparate", — există ambulanțele cari vor reîncepe să circule cu niște mărțoage de cai numai coaste și piele, și există un personal cu cu cea mai mare bunăvoință de a face treabă, dar care nu are cu ce să fie plătit.

Ce s'au făcut acei cari alimentau venitul, oamenii cari subscriau anual, (căci așa se aduna fondul)?.. Parte au murit, alții nu sunt aci, iar alții, loviți în întreprinderea lor, nu mai pot subscrie azi ceeace subscriau eri. Rău, de sigur... Dar Statul? se va întreba cititorul, de ce nu se adresează doctorul Minovici Statului, care, slavă Domnului, pentru atâtea și atâtea misii și însărcinări, dă fără să numere!

A făcut-o, omul, și pe asta, și a rămas încântat: sunt unele ministere cari — personal, prin d. ministru — dedeau... 50 lei anual. La nevoie, vom cita numele acestor generoși...

*

Ce e de făcut? Noi, nu știm, sau ne facem că nu știm. D-rul Minovici ne-a rugat să facem cunoscută situația „Salvării" și să întrebăm publicul: O mai duce sau o închide? Simplu de tot.

Publicul, să-i dea el singur răspunsul.

Ce-ar fi dacă atâtea inimi generoase, — cari țin la tradiția de a-și vedea numele la gazetă —, cași atâtea societăți de binefacere — cari dau mai mult unde nu trebue decât unde trebue — s'ar gândi serios?... In nobila lui străduință de a câștiga pâinea lor săi, zidarul își rupe coastele, fierarul își frânge piciorul, iar ucenicul palid și slab pierde câteva degete dela o mână, în vreme ce acasă, un frate a lui, mai mic, stând lângă foc, își aprinde săraca rochiță de pe el.

Și, în vreme ce la spitale, mai ales azi, nu e mai nici odată loc, la „Salvare" era totdeauna un intern care spăla, făcea operațiuni, și pansa răni de tot felul și ale tuturor.

La întrebarea de mai sus, avem datoria să răspundem toți, și avem datoria să dăm un singur răspuns.

Era, această „Societate de Salvare" cea mai fericită desmințire care se dedea afirmațiunei — adânc umilitoare pentru noi — că „aci inițiativa particulară n'a făcut nici odată nimic bun, stând în această privință, aproape la același nivel cu Statul, când e vorba de asistența publică.

Domnilor, cari noaptea târziu veniți dela un nou bal mascat, și d-voastră cari după miez de noapte veniți dela un club, doamnelor președinte active și de onoare și d-voastră doamnelor membre de toate categoriile din toate felurile de societăți, „Salvarea" vă roagă să-i răspundeți dacă „o mai duce sau se duce?"

M. Negru

Congresul păcii

ȘEDINȚA COMITETULUI LIGEI NAȚIUNILOR

Paris, 10. — Vineri după amiază s'a ținut o a doua întrunire a comitetului Ligei Națiunilor la otelul Grillon, pentru ca să se înlesnească representanților statelor neutre ca să-și exprime vederile lor asupra încheierei acestui pact.

A fost o discuțiune lungă asupra articolului 16, care prevede măsurile de constrîngere militare, economice și altele, de care membrii Ligei vor trebui să uzeze față de statul care rupe pactul. S'au propus diferite amendamente.

Se referă mai cu deosebire asupra reprezentațiunei statelor mici, precum și asupra controlului și generalizarea desarmărei.

La finele ședinței lordul Robert Cecil, care prezida, a mulțumit tuturor delegaților prezenți, pentru concursul ce l-au dat Ligei, adăugând că lucrările lor au contribuit mult la realizarea proectelor elaborate de diferite State neutre și de care se va ține socoteală la redacțiunea finală.

A mai adăugat apoi că speră că toate Statele neutre, reprezentate la această consfătuire, vor deveni în curînd membrii ai Ligei Națiunilor.

Luni comitetul se va întruni sub președinția d-lui Klotz spre a discuta proectul pentru constituirea unei secții financiare a Ligei.

ELVEȚIA

denunță tratatele comerciale cu Puterile Centrale

Paris, 10. — Din Berna: Ca să obție libertatea de acțiune în vederea reînoirei tratatelor de comerț cu Franța, Italia și Spania, care au fost denunțate de guvernele acestor state și vor expira în cursul lunei Septembrie a. c. consiliul federal al Elveției a denunțat tratatele de comerț Germania, Austria și Ungaria.

Presa franceză desp e România

Paris, 10. — Ziarul „Victoire" publică un articol al d-lui Bienaimé, intitulat „Situația în România". Scriitorul spune că România a fost oribil jefuită și că unele părți ale țării sunt amenințate de foamete. Germanii au luat trei părți din materialul drumului de fier și au provocat astfel criza transporturilor.

Războiul continuă pe un front imens în Europa orientală. Rușii pot suporta bolșevismul, dar polonezii și românii de sigur că nu se vor contamina de această boală rusească.

MOARTEA ORBULUI TEODORESCU

Cititorii noștri și-aduc, desigur, aminte că regretata regină și poetă Carmen Sylva a avut, printre nenumărații ocrotiți, și pe orbul Dimitrie Teodorescu care, de mulți ani, era profesor la institutul *Vatra Luminoasă*, întemeiat de neuitata Suverană a României.

La expoziția jubiliară din 1906 s'a putut vedea și invențiunea acestui orb care, în zilele de sănătate, își exercita la *Universul* meseria de tipograf — era paginator — invențiune consistând dintr'o tipografie pentru orbi, o mașină de scris pentru orbi — o perfecționare foarte abilă a sistemului Braille, atât de reputat în străinătate.

Orbul Teodorescu a murit, după o scurtă și grea suferință, la spitalul Colentina din capitală unde se afla internat.

Inmormântarea s'a făcut eri, Duminecă, la cimitirul *Reînvierea*, unde corpul neînsuflețit al regretatului a fost petrecut de membrii familiei și de numeroși prieteni și cunoscuți.

Orbul Teodorescu era o minte iscoditoare care n'a avut norocul să-și desăvârșească invențiunea, scop ce urmărea de câțiva ani dar pe care n'a putut-o pune în practică din pricina lipsei de bani.

Intre proprietari și chiriași

— Neprecizările decretului-lege. — Câteva controverse. — Nevoia lămuririlor —

Când s'au votat înainte de războiu măsurile excepționale cu privire la raporturile dintre chiriași și proprietari, a fost o mare zăpăceală. Ele erau așa de confuze, în cât am văzut chiar diferitele secțiuni ale aceloraș tribunale sau curți dând soluțiuni contrarii. Aceeași nedumerire o provoacă recentul decret-lege, care de sigur că va înmulți numărul proceselor. El trebue neapărat completat, cel puțin pe cale de instrucțiuni interpretative, pentru ca să lumineze câteva chestiuni, cu atât mai delicate cu cât s'apropie unul din cele două termene anuale ale convențiunilor locative. Să le relevăm.

1) Se prevede un termen de 15 zile pentru notificările proprietarilor către chiriași și vice versa. Sunt aceste notificări obligatorii și în cazul când cei doi contractanți convin în scris la noile condițiuni? Credem că nu, — de oarece rostul notificării este tocmai lipsa acordului părților. Apoi, ce se întâmplă dacă cineva depune notificarea la comisariat în termen legal, însă comisariatul n'o înmânează în acest termen? Care e procedura înmânării și sancțiunile ei?

2) La ce contracte s'admit sporurile menționate în decretul-lege? Intr'o părere, sporurile sunt admise numai la contractele cari expiră la Sf. Gheorghe viitor. In altă părere, la acestea se adaogă cele expirate mai înainte, de pildă la Sf. Dumitru trecut, și prelungite tacit în baza legii excepționale. Dup alții însă, sporurile nu sunt ex cluse la contractele încheiat mai înainte, le exemplu la S Dumitru trecut, în condițiunil contractelor dela 26 Octombri 1915, căci proprietarul n'a pre văzut modificarea actuală și n i s'ar putea face o vină di conștiințioxitatea cu care a re pectat legea excepțională la pre lungirea contractului.

3) Unii proprietari, indul genți cu greutățile chiriașilor mai ales ale celor foști mobili zați, au redus chiriile chiar sul cuantumul dela 26 Octombri 1915. In cazul acesta sporul s va socoti la actuala chirie, sa la cea anterioară? Soluția c îmbrățișează prima alternativă se bazează pe faptul că, odată intervenită convenția de scădere prin consimțimântul comun a părților, ea nu mai poate f schimbată de cât conform de cretului-lege, adică cu urcarea stabilită de acesta. Cei cari ad mit a doua alternativă susțin că odată ce legea excepțională fixează ca maximum chiria din 1915, aceasta nu poate fi depășită dar poate fi cerută, și că proprietarul n'a decăzut din dreptul său dacă a făcut o înlesnire trecătoare chiriașului.

Iată unele din chestiunile cari trebue lămurite — ca să nu se producă încurcături, conflicte, procese și cheltueli inutile.

INFORMAȚIUNI

◆ *Se dă ca sigur că astăzi va sosi în Capitală Excelența sa d. de Saint-Aulaire, ministrul Franței, venind dela Paris.*

◆ Proprietarii urbani din Capitală au ținut eri dimineață o nouă adunare la „Palais de Glace". Au luat cuvântul mai mulți membri ai „Sindicatului proprietarilor urbani", explicând rolul sindicatului care e acela de a induce raporturile între chiriași și proprietari. S'a făcut apel la solidaritatea tuturor proprietarilor și s'a propus înființarea unei bănci și a unor depozite pentru furnizare de material de construcție.

* Un scandal regretabil s-a petrecut Simbătă seară la cinematograful „Lux".

Orchestra acestui cinematograf cîntînd un ciardaș, d. Al. Chițu a observat capelmaestrului orchestrei că nu e permis să se cînte la noi cîntece ungurești. Dar acel domn capelmaestru a fost agresiv față de d. Chițu și a ridicat un scaun să-l lovească în cap.

Fără intervenția d-lui Mihail Mărăscu, de sigur că irascibilul capelmaestru ar fi lovit pe d. Chițu.

Cazul se anchetează la prefectura poliției.

◆ Eri, la ora 2 d. a., a sosit în gara de Nord un tren special, din Elveția. Cu acest tren au sosit d-nii general Gracosky, colonel Purcăreanu, Emil Dan, Arțăreanu, I. Trifănescu și generaI Ghenea, precum și personalul „Crucei Roșii Române" din Elveția, de sub președinția d-nelor Lahovary și Aslan.

◆ *Astăseară va avea loc la Teatrul Național premiera piesei* Femee *de d. Emil Nicolau. Cu o montare și distribuție excelentă.*

◆ Se desminte dela direcția aprovizionării știrea că d. Petre Gârboviceanu, sub-director delegat, ar fi demisionat din această demnitate.

◆ „Monitorul Oficial" No. 278 publică o serie de decrete privitoare la numiri de profesori în învățământul public din Basarabia.

◆ Crucea Roșie *anunță că în paliții trebuie să se prezinte pentru ajutoare în calea Victoriei n-ru 133, nu în str. Academiei n-ru 20, cum din eroare s'a spus.*

◆ Sâmbătă, la ora 6 d. a. pe când d. Tzigara-Samurcaș își începuse cursul său despre istoria artelor, un grup de studenți au făcut o manifestație ostilă fostului prefect de poliție sub ocupațiune. Urmând o întreagă serie de apostrofe cursul nu s'a mai putut ține.

◆ Cercul de studii genito-urinare va ține ședință Mercuri, 13 a. c., ora 9 seara, la spitalul Colțea, fiind la ordinea zilei comunicări diferite.

◆ *O persoană demnă de toată încrederea, sosită din Galați, ne afirmă că în cercurile gălățene produce sensație faptul că s'a acordat exequator d-lui Alfred Rubinstein ca consul al Norvegia în acel oraș.*

Acest d. Rubinstein a făcut parte din armata ungară; sub ocupația germană a venit în țară ca ofițer învingător al Puterilor Centrale; după încheerea păcei vremelnice cu inamicii țărei, dânsul a venit în Galați îmbrăcat în uniforma de ofițer ungur; iar la retragerea silită a vrăjmașului din țară, acelaș Rubinstein a fost arestat și trimes sub santinelă peste hotarul țărei, în Ungaria, unde se află și acum.

Asociându-ne cu indignarea populației gălățene, înrebăm pe cei în drept nu s'a făcut o confuzie când s'a acordat exequator de consul d-lui Alfred Rubinstein, până eri ofițer ungur.

* D. de Flers, însărcinat de afaceri al Franței în București, a remis eri confratelui nostru d. Emil Nicolau, insignele ordinului „Ofițer al Academiei", cel mai mare grad ce se acordă literaților.

◆ Ministerul de război dorind a veni în ajutorul invalizilor din războiu, pe cât mijloacele de care dispune în starea actuală îl permit, comunică următoarele: Sunt invalizi de război, cari au încă răni deschise și cari deci, au trebuință de tratament, care nu se poate face decât în spitale. Prin urmare, toți acei invalizi cari au încă nevoie de îngrijire spitalicească, se vor prezenta la spitalele militare sau civile, cele mai apropiate de domiciliul lor și vor fi examinați de către medicii șefi de spitale, cari vor interna pe cei ce-i vor găsi că au nevoie de tratament.

◆ Membrii clubului socialist au comemorat eri d. a. la club, printr'o ședință festivă, Comuna din Paris dela 1871. Au vorbit d-nii Anagnoste și I. Sion.

◆ Din cauza împrejurărilor prin cari am trecut, neputându-se sărbători în Noembrie trecut centenarul marelui dascăl bucovinean Aron Pumnul, Miercuri, 6 cor. s'a făcut un pelerinaj la mormânt unde s'a slujit un parastas, iar a doua zi în sala teatrului din Cernăuți s'a dat o mare serbare școlară, care a reușit pe deplin.

◆ Casa corpului didactic continuă cu liberarea carnetelor de consum membrilor săi.

Dela 11 Martie se liberează carnete de consum și personalului trecut în bugetul ministerului cultelor, cu funcțiunea în București, chiar dacă nu sunt înscriși ca membri ai Casei, după completarea unui formular ce se găsește la Casă (bul. Elisabeta 32, etaj).

◆ Directoratul de agricultură din Basarabia prin delegați sau trimiși în Franța a cumpărat dela diferite case de comerț o cantitate de 600.000 kgr. sulfat de cupru pentru viticultorii din Basarabia. Această cantitate va sosi la Chișinău în curînd.

Românii din Torontal

Lugoj, Februarie.— Am avut prilejul să stau de vorbă aci, printre alții și cu câțiva români din Torontal. Trebue să recunoaștem că în susținerea drepturilor noastre asupra întreg Banatului nu am avut dela început material complect și pregătirea să luptăm mai cu tărie pentru cauza aceasta, cea mai mare din cât mai avem de câștigat în epoca de întregire a neamului nostru. Abia acum încep să iasă la iveală unele date și mărturii din cele mai importante și necontestabile cari arată în chip peremptoriu că Banatul a fost din cele mai vechi timpuri un ținut curat românesc și încă priviligeat în vremile vechi. După cele 3 veacuri de pustiitoare ocupație turcească, când în regiunea Vârșeț-Pancicova s'a mai găsit abia un grup de *colibe*.

In Alibunaru de azi s'au adus coloniști sârbi și șwabi, între cari însă au coborît din adăposturile muntoase și românii, vechi stăpânitori ai ținuturilor bănățene, până azi cei mai strâns legați de acest pământ mănos.

Redau aici, convorbrea ce am avut cu unul din fruntașii români din Torontal, d. dr. Bițăescu din Pancicova:

— După statistica ungurească din 1900 — spune d. dr. Bițăescu, — erau în Torontal 89 de mii români, dar în 1910 ne-au redus la 86 de mii. Nu există comună în tot comitatul acesta, în care să nu găsești români sârbizați de biserica sârbească. Știți că după unirea unei părți a bisericei noastre cu Roma, restul credincioșilor ortodoxi ce n'au vrut să recunoască actul unirei, a fost supus unei sistematice și lungi persecuțiuni oficiale. 80 de ani greco-orientalii nu au avut nici o episcopie și încet-încet au fost cuprinși apoi de biserica sârbească sprijinită de Stat, în prada căreea neau lăsat, drept răzbunare. Registrele nou născuților fiind ținute de preoții sârbi până acum 25 de ani, aceștia au sârbizat cele mai multe nume românești a căror purtători au fost apoi socotiți sârbi. Cu toate acestea se găsesc azi chiar în centrele sârbești, în cele mai sârbești localități, nume curat românești ca Roman, Cărbunaru, Văcărescu, Ardelean, Muntean, Moldovean, Crăciun (numai la Pancicova sunt 50 de Crăciuni), etc., etc.

Toți acești *sârbi* știu românește și spun că bătrânii lor au fost români. Astfel din cei 186 de mii de sârbi câți s'au numărat de ungurii dușmanii noștri, jumătate sunt români cari în câțiva ani vor ulta că s'au numit cândva Nicolaevici — din Nicolae, Bogdanovici din Bogdan, etc. Lângă Pancicova, în Sefcheri, sunt 80 la sută din populație asemeea români sârbizați — mai ales cu numele. Printre ei sunt chiar mulți ardeleni; citez familia Urs, înrudită cu eroul ardelean Horia și refugiată aci după 1784, în urma persecuțiilor ungurești. In *cartea fundoară* din Pancicova înființată la 1818, ce afla în indexul alfabetic al proprietarilor de pământ o covârșitoare majoritate de nume curat românești. Asemenea dovezi se găsesc din belșug în Chichinda și Becicherecul-Mare.

Tocmai între Pancicova și Belgrad sunt masse compacte de români. Un singur sat are 7.000 locuitori români și numai 800 sârbi. Petrovasiła, alt sat din regiunea aceasta, are numai români (6.000 suflete). Alibunarul are 4.000 români și numai 2.000 sârbi, deși e considerat ca un centru de coloniști sârbi. Nicolințul are 5.000 români. Urmează câte un sătuc sârb, sau câte-o înfloritoare colonie șwabă, și apoi iar sate mari românești. Toracul are 8.000 locuitori români, Sân-Miclăușul are 4.000 români și abia 800 sârbi. Românii au mii de vite și zeci de mașini de treerat. Sunt cei mai bogați săteni din Banat și toți sunt instruiți. Români ascultă cântecul cocoșilor din Belgrad? Și chiar Vârșețul n'are decât 7.000 sârbi, din 28 de mii de suflete..

In acest centru românii au 5 Bănci cu 600 mii kor. capital. Sârbii au una singură în Pancicova. Șwabii și Evreii chiar le sunt superiori sârbilor, în toate privințele aci.

Sunt de altfel sate românești și peste Tisa, ba și în Croația sunt câteva. Dar nouă nu ni-a dat în gînd vreodată să revendicăm o țară streină pe motiv că am avea acolo câteva colonii românești; fie ele oricât de desvoltate. Am văzut la Neoplanta, centru sârbesc din Bacica (fosta Voevodina sârbească) o listă a proceselor la tribunal și am constatat cu uimire un mare număr de nume românești între împricinați.

Din Torontal sârbii reali au început să emigreze în mare număr în ultimii 30 de ani din cauza politicei agrare a ungurilor cari dela 1867 au luat în primire și Banatul. Plecau și croații și slovacii, dar cei mai mulți emigranți erau sârbii, iar românii aproape de loc. Dacă curentul acesta va continua sub români și readucând la matcă pe românii sârbizați, vom avea desigur un județ din cele mai românești, trăind cu șwabii în deplină armonie.

Prin numărul lor real, prin calitatea lor dovedită de autohtoni și prin starea lor economică și culturală cu totul superioară, românii din Torontal vor trebui să fie alipiți la România Mare — după cum au hotărât-o ei în virtutea principiilor Dreptății ce se înfăptuește și după cum vom susține-o cu toții din toate puterile noastre. Dacă șwabii nu-i vor pe sârbi, cu atât mai mult ne lepădăm noi de ei și cu toată hotărârea ne vom apăra la urmă noi înșine — cu orice preț, până la cel din urmă român...

◆ **Domnii abonați din 1916 care doresc a mai primi ziarul, sunt rugați a ne trimite vechea și noua adresă pentru a li se comunica ce diferență mai au de plată.**